

Iñaki Revesado

Vencedores o vencidos d'Stanley Kramer

Stanley Kramer (1913-2001) no és un dels realitzadors nord-americans que s'hagi sabut guanyar un lloc entre els imprescindibles de l'època més brillant de Hollywood, a pesar que entre la seva filmografia es troben films prou interessants com el que ara comentarem i que fou una persona lligada a tots els àmbits de la producció cinematogràfica (entre la Columbia i la Metro, passant per les seves pròpies productores, Kramer participà en feines de producció, guió, muntatge i realització, destacant la producció d'un bon grapat de pel·lícules de Fred Zinnemann i Edward Dmytryk), però en el seu cinema s'aprecia que la qualitat de les obres està molt per davall de les seves sempre honoroses intencions. El seu nom quedarà sempre lligat com a realitzador d'un dels darrers films de la seva carrera, que fou qui li reportà el més gran dels seus èxits, *Guess who's coming to dinner* (*Adivina quien viene esta noche*, 1967), pel·lícula que té en comú amb *Judgement at Nuremberg* (*Vencedores y vencidos*, 1961) l'intent de retenir les consciències de la societat nord-americana, denunciant injustícies socials tan impunes com el racisme contra la població negra, o els horrors tan repetits per la Humanitat (encara que tal vegada sense assolir mai les mateixes vergonyoses xifres) com ara l'Holocaust de la població jueva.

Vencedores o vencidos obtingué un bon grapat de nominacions als Oscars, aconseguint-ne únicament dos, el de millor guió adaptat i el d'interpretació per Maximilian Schell, en el paper de l'advocat defensor. El film pot estar emmarcat en el gènere cinematogràfic de pel·lícules de judici, ja que de les quasi tres hores de metratge, ben bé dues estan ambientades dins la sala on es jutja quatre jutges de l'època nazi, sobre els quals recauen terribles acusacions. El film comença amb l'arribada a Nuremberg del jutge nord-americà encarregat del judici, Dan Haywood (interpretat per un perfecte Spencer Tracy). La seva arribada a la ciutat és aprofitada per mostrar unes imatges esfereïdores de la ciutat, pràcticament derruïda per una guerra que finalitzà quatre anys abans. El protagonisme d'Spencer Tracy està com-

partit pel ja comentat de Maximilian Schell, el de Richard Widmark (en el paper del fiscal) i el de Burt Lancaster (que és un dels quatre jutges asseguts a la banqueta dels acusats). El film s'estructura en llargues sessions de judici, en què es van descobrint algunes de les atrocitats comeses per les SS i per l'entramat polític, judicial i militar creat pel partit nazi. El film no jutja els braços executors de l'extermini, sinó tantes i tantes veus que autoritzaven, consentien o tornaven la mirada per no veure què era el que estava passant amb els seus veïns, amb els seus amics, amb la família de la botiga del cantó, que tenien en comú

tots ells el fet de ser jueus i que de cop, després d'una violenta visita de les SS, desapareixien del barri sense deixar rastre. Entre les proves poc adients al cas que ocupa, però fonamental per conèixer el que no s'ha de tornar a repetir, el fiscal presenta un documental on es mostren les imatges del que van trobar les tropes dels aliats quan van entrar als camps de concentració, un clar cop d'efecte utilitzat pel realitzador per mostrar amb tota la seva cruïda les imatges que provaven el que havia passat amb més de sis milions de jueus. La narració guanya en intensitat en mostrar els dubtes i la culpa que turmenten un dels acu-

La denúncia que fa Stanley Kramer va molt més enllà d'allò que és evident. ¿Com romandre impassible davant una realitat tan cruel? És aquí on valoram el compromís de Kramer, en el fet que el realitzador estén la denúncia a determinats valors i a altres actituds que fan comparable el règim nazi amb altres règims que es proclamen com a paradigmes de les llibertats i de la democràcia

sats, el que interpreta Burt Lancaster, que en un dels moments més àlgids de la vista judicial, interromp el violent interrogatori a què sotmet l'advocat defensor a una de les testimonis presentades per fiscal, fent una declaració de culpabilitat inqüestionable i desqualificant qualsevol dels intents de la defensa per minorar la responsabilitat dels acusats en els fets jutjats.

Les escenes del judici es veuen intercalades amb d'altres en què es mostra la vida de la ciutat encara ocupada pels aliats, mostrant l'intent de la població alemanya d'oblidar i de refer-se de la guerra i les rancúnies que encara

perduren. En el seu recorregut pels ambients de la ciutat, Dan Haywood va acompanyat per la viuda d'un militar nazi jutjat i condemnat a mort, interpretada per Marlene Dietrich, que representa a tots els alemanys a qui els ha costat de creure la veritat del preu pagat pels jueus i que intenten de bell nou començar una vida ajudant a qui més ho necessiten. A més el film compta amb altres dues excepcionals col·laboracions en personatges secundaris. Una n'és la de Montgomery Clift, que dóna vida a un personatge amb deficiències psíquiques que va ser sotmès a una operació d'esterilització durant l'è-

poca nazi; i l'altra n'és la de Judy Garland, que interpreta a una ària amiga dels jueus i que tindrà un pes important en el curs del judici.

La denúncia que fa Stanley Kramer va molt més enllà d'allò que és evident. ¿Com romandre impassible davant una realitat tan cruel? És aquí on valoram el compromís de Kramer, en el fet que el realitzador estén la denúncia a determinats valors i a altres actituds que fan comparable el règim nazi amb altres règims que es proclamen com a paradigmes de les llibertats i de la democràcia. En aquest sentit, és significativa la defensa que fa l'advocat defensor quan presta testimoni el personatge de Montgomery Clift. Aprofita la defensa per llegir unes paraules d'un prestigiós metge dels Estats Units que justifica també l'esterilització dels disminuïts. Kramer tampoc no té cap problema en comparar l'atrocitat del nazisme i els seus camps de concentració amb l'heroica gesta de les tropes americanes per deixar fóra de joc al Japó en el transcurs de la guerra, amollant les bombes atòmiques sobre les ciutats d'Hiroshima i Nagasaki. Fins i tot la corrupció fa acte de presència, quan des de la cúpula de l'exercit s'intenta que el fiscal es limiti a jutjar uns fets, sense fer referència a la complicitat silenciosa de la població civil alemanya, ja que crear-se enemics entre els alemanys no és convenient pels interessos de l'economia americana. Per això, hi ha un moment en què la defensa dóna un argument, que com a mínim invita a la reflexió: les persones jutjades poden ser culpables, però la seva culpa no és més que la culpa del món, ni més ni manco. El final del film sembla precipitar-se cap a un *happy end* que hagués minvat valor a la denúncia que hi conté, però astutament, Kramer, tal vegada enfortit per la seva consciència d'ésser humà (ajudada per la seva condició de jueu), dóna un altre cop d'efecte i deixa clar que no hi cap el perdó per als culpables.

Ben és ver que després la realitat s'encarrega de desvirtuar tal afirmació. La veu *en off* del final del film ens informa que dotze anys després cap de les persones jutjades a Nuremberg continuen empresonades, totes elles han estat alliberades... Així la història es repeteix, així els errors continuen. ■